

MAR-2023

GES/SBVC/REG -I/MAR-23

Sub: Foundation Course

Date: - 27-03-2023

Time: 7:30 to 10:00

SEMESTER-IV

Class: S. Y. B.A.

Marks: 75

Note: - 1. All questions are compulsory.

2. Each question carries 15 marks.

Q.1 A. Explain the following concepts (any five). (15)

- I. Consumer Protection
- II. Sustainable Development
- III. Goals
- IV. Virus attack
- V. Sustainable Development Goals
- VI. Ecology
- VII. Public Interest Litigation (PIL)
- VIII. Eco-feminism

OR

B. Write a comprehensive note on the foundation course Semester (IV) project submitted by you.

Q.2 A. Discuss the violations of consumer rights. (15)

OR

B. Explain the rights of consumers.

Q.3 A. Discuss the concept of Sustainability principle of environment. (15)

OR

B. Define the concept of "Ecology" and explain its scope.

Q.4 A. What is the laser technology? Discuss its application. (15)

OR

B. What is ICT? Discuss the applications of ICT.

Q.5 A. Define time Management and write note on effective strategies for Time Management. (15)

OR

B. Explain in detail Maslow's Theory of Motivation.

टीप:- १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. प्रत्येक प्रश्नाला १५ गुण असतात.

Q. १ A. खालील संकल्पना (कोणत्याही पाच) स्पष्ट करा. (१५)

- I. ग्राहक संरक्षण
- II. शाश्वत विकास
- III. गोल
- IV. व्हायरस हल्ला
- V. शाश्वत विकास
- VI. सहावा. इकोलॉजी
- VII. जनहित याचिका (PIL)
- VIII. आठवा. इको-फेमिनिझम

किंवा

B. तुम्ही सबमिट केलेल्या फाउंडेशन कोर्स सेमिस्टर (IV) प्रकल्पावर सर्वसमावेशक टीप लिहा.

Q.2 A. ग्राहक हक्कांच्या उल्लंघनाची चर्चा करा. (१५)

किंवा

B. ग्राहकांचे हक्क स्पष्ट करा.

Q.3 A. पर्यावरणाच्या शाश्वतता तत्त्वाच्या संकल्पनेची चर्चा करा. (१५)

किंवा

B. "पर्यावरणशास्त्र" या संकल्पनेची व्याख्या करा आणि तिची व्याप्ती स्पष्ट करा.

Q.4 A. लेसर तंत्रज्ञान काय आहे? त्याच्या अर्जावर चर्चा करा. (१५)

किंवा

B. ICT म्हणजे काय? ICT च्या अनुप्रयोगांची चर्चा करा.

Q.5 A. वेळ व्यवस्थापनाची व्याख्या करा आणि वेळ व्यवस्थापनासाठी प्रभावी धोरणांवर टीप लिहा. (१५)

किंवा

B. मासलोच्या प्रेरणा सिद्धांताचे तपशीलवार वर्णन करा.

Nov-2023

GES/SBVC/EXAM/REG/
BUSINESS COMMUNICATION

SEM. 4.
S.Y.B.A.
Marks: 100

Date: 25/03/2023 Time: 7:30 Am to 10:30 Am

Note:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

Q.1. Write short notes on any four of the following:

(20)

1. Group discussion as a selection tool
2. The WASP technique for conducting an interview
3. Role of the chairperson of a meeting
4. Advantages and disadvantages of meetings
5. Types of interviews held in an organisation
6. Preparation and conduct of company meetings

Q.2. Answer any two of the following questions:

(20)

1. Define conference. Explain the steps to be followed to organize a conference.
2. Describe the types of committees. State the advantages of committees
3. Define Public Relations and describe the various methods used by the Internal Public Relations department

Q.3. Write any four of the following letters:

(20)

1. A delegation of a company in Pune is coming to Mumbai to attend a conference. They need a hotel room for three days. Draft the inquiry letter.
2. The Phoenix Garment store has received an inquiry for 100 white shirts and 100 blue pants from Galaxy International School for their school uniform. Phoenix does not have enough number of shirts and pants at present but they can procure it within a week. Draft their reply.
3. A Beauty Box you ordered as a gift for your friend for her birthday has arrived late and in a damaged condition. Draft a letter to the dealer asking for compensation.
4. Draft a sales letter to promote a new portable juicer.
5. Mr. Tambe had ordered a mobile phone from 'Trade Line' – an online shopping portal and made the payment by credit card. The product never got delivered to him and the online shopping site has not responded to his complaints. Write a letter to the Consumer Grievance Redressal Cell about the issue and seeking adequate compensation.

Q.4. Answer the following questions:

(10)

A. Draft the notice and agenda of the Statutory Meeting of the shareholders of the Maharashtra Computers Ltd., Mumbai to be held on 5th April, 2023. Also draft the following resolutions:

- a. Appointment of Auditors
- b. Declaration of Dividend

OR

B. Draft any one of the following:

(10)

- i. A Committee of three members has been set up to investigate the cause for poor performance in the recently held exam and suggesting measures to improve the situation. Draft the committee's report.
- ii. As Regional Officer, you have been appointed to investigate the possibility of starting a fruit canning factory at Goa. Submit your findings in the form of a report.

Q.5. Answer the following questions.

(10)

A. Explain the following terms in 2 to 3 sentences. (Any 5)

- a. Closed questions
- b. Appraisal interview
- c. Notice
- d. Quorum
- e. Ad Hoc committee
- f. Delegates
- g. Press Handouts
- h. Technical session

B. Fill in the blanks with the correct option.

(05)

1. The final decision taken at a meeting after it is approved is known as _____.
a. Notice b. Resolution c. Agenda d. Proposal
2. An interview to find out the problems of the employees is _____.
a. a grievance interview
b. a selection interview
c. a reprimand interview
d. an understress interview
3. A _____ committee is empowered to take management decisions.
a. Standing
b. Advisory
c. Executive
d. Ad Hoc
4. The speech of the expert in the opening session of a conference is the _____.
a. Vote of thanks
b. Valedictory speech
c. Keynote address
d. Technical speech
5. Which of the methods is not a method of internal public relation?
a. Suggestion Scheme
b. House Journal
c. Bulletin
d. Press conference

C. Write a short note on the steps while making a Presentation.

(05)

GES/SBVC/2023/SEMESTER END EXAM
SYBA (SEM IV)

DATE:

Nov-2023

MARKS: 100
ADVERTISING - II
TIME:

- N. B: 1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks.

Q. 1 A) Select the most appropriate answer from the options given below. (Any Ten) 10

1. _____ Ads have only audio impact.
a) Newspaper b) Television c) Radio d) Magazine
2. Website is a form of _____ advertising.
a) Internet b) Outdoor c) Broadcast d) Print
3. _____ is a form of out-of home media.
a) Radio b) Magazine c) Posters d) Television
4. _____ is a media objectives.
a) Reach b) Television c) Appeals d) Buying Motives
5. Advertiser considers the budget of its _____ at the time of preparing.
a) Suppliers b) Customers c) Competitors d) Ad agency
6. Communication objectives are _____ in nature.
a) Qualitative b) Quantitative c) Rigid d) None of these
7. The concept of _____ was developed by Rosser Reeves.
a) ISP b) MSP c) GSP d) USP
8. _____ is one of the important selling points of product.
a) Price b) Pride c) Fear d) Music
9. _____ is an example of low involvement product.
a) Jewellery b) Automobiles c) Houses d) Pen
10. Jingle is associated with _____ ads.
a) Banner b) Newspaper c) Magazine d) Radio
11. _____ refers to an arrangement of various elements of advertisement.
a) Layout b) Illustration c) Reach d) Visualization
12. Story board is used in _____ advertising:
a) Newspapers b) Magazine c) Television d) Outdoor

B) State whether the following statements are true or false (Any Ten)

1. Newspaper advertising has 1 month life.
2. Banner is a form of outdoor media.
3. Internet is an interactive medium.
4. Sales objectives are qualitative in nature.
5. Brand image is a media objective.
6. BEST in Mumbai does not allow advertising on its buses.

7. Appeal is a single minded proposition.
8. Visualisation is a creative imagination of ideas for advertising.
9. Selling points are special indicators of a product.
10. Illustration refers to the signature of the advertiser.
11. Illustration helps to overcome language barriers.
12. Topical copy is based on current events.

Q.2 Answer any Two of the following questions

- a) Explain the advantages and limitations of newspaper advertising.
- b) Explain the advantages and limitations of internet advertising.
- c) Write a detail note on Audit bureau circulation (ABC).

15

Q.3 Answer any Two of the following questions

- a) Explain the steps in setting communication objectives.
- b) What are factors affecting advertising Budget?
- c) Explain the media scheduling strategies.

15

Q.4 Answer any Two of the following questions.

- a) Explain the steps in the creative process.
- b) Define selling points and explain its features.
- c) Distinguish between high involvement products and low involvement products.

15

Q.5 Answer any Two of the following questions.

- a) What are the essentials of copywriting in advertising?
- b) Write a detailed note on the storyboard.
- c) Explain the methods of post testing advertising effectiveness.

15

Q.6 Write short notes on any Four of the following.

- a) Radio Advertising.
- b) Doordarshan Code.
- c) Dagmar Model
- d) Types of Appeals
- e) Buying Motives
- f) Elements of Copy.

20

- प्र. १ अ) खाली दिलेल्या पर्यायांमधील सर्वात योग्य उत्तर निवडा. कोणतीही दहा
१. _____ जाहिरातींवर केवळ ऑडिओ प्रभाव असतो.
अ) वृत्तपत्र ब) दूरदर्शन क) रेडिओ ड) मासिक
 २. वेबसाइट _____ जाहिरातीचा एक प्रकार आहे.
अ) इंटरनेट ब) बाह्य क) प्रसारण ड) छापील
 ३. _____ हा बाह्य माध्यमांचा एक प्रकार आहे.
अ) रेडिओ ब) मासिक क) पोस्टर्स ड) दूरदर्शन
 ४. _____ हे माध्यम उद्दीष्टे आहेत.
अ) पोहोच ब) दूरदर्शन क) आव्हान ड) खरेदी प्रेरणा
 ५. जाहिरातदार तयारीच्या वेळी त्याच्या _____ चे अंदाजपत्रक विचारात घेतो.
अ) पुरवठा करणारे ब) ग्राहक क) स्पर्धक ड) जाहिरात संस्था
 ६. संप्रेषणाची उद्दीष्टे _____ स्वरूपाची आहेत.
अ) गुणात्मक ब) परिमाणात्मक क) कठोर ड) यापैकी काहीही नाही
 ७. रोज़र रीव्हजने _____ ची संकल्पना विकसित केली.
अ) आयएसपी ब) एमएसपी क) जीएसपी ड) यूएसपी
 ८. _____ हा उत्पादनाच्या महत्त्वपूर्ण विक्री बिंदूपैकी एक आहे.
अ) किंमत ब) गर्व क) भीती ड) संगीत
 ९. _____ कमी सहभाग उत्पादनाचे एक उदाहरण आहे.
अ) दागिने ब) मोटार वाहन क) घरे ड) पेन
 १०. जिंगल _____ जाहिरातींशी संबंधित आहे.
अ) बॅनर ब) वृत्तपत्र क) मासिक ड) आकशवाणी
 ११. _____ जाहिरातीच्या विविध घटकांच्या व्यवस्थेचा संदर्भ देते.
अ) आराखडा ब) स्पष्टीकरण क) पोहोच ड) व्हिज्युअलायझेशन
 १२. जाहिरात शृंखला (स्टोरी बोर्ड) _____ जाहिरातींमध्ये वापरले जाते.
अ) वर्तमानपत्र ब) मासिक क) दूरदर्शन ड) बाह्य

१०

- (ब) खालील विधाने चूक आहे कि बरोबर ते लिहा. (कोणतीही दहा)
१. वर्तमानपत्रातील जाहिरातींचे आयुष्य १ महिन्यासाठी असते .
 २. बॅनर हा बाह्य माध्यमांचा एक प्रकार आहे.
 ३. इंटरनेट हे परस्परसंवादी माध्यम आहे.
 ४. विक्री उद्दीष्टे गुणात्मक स्वरूपाची असतात.
 ५. मुद्रा प्रतिमा माध्यमांचे उद्दीष्टे आहे.
 ६. मुंबईतील बेस्ट आपल्या बसेसवर जाहिरातींना परवानगी देत नाही.
 ७. आव्हान हे सिंगल माइंडेड प्रोपोझिशन आहे.
 ८. व्हिज्युअलायझेशन हे जाहिरातींसाठी एक सर्जनशील कल्पना आहे.
 ९. विक्री बिंदू हे उत्पादनाचे विशेष निर्देशक आहेत.
 १०. कथाचीत्र म्हणजे जाहिरातदाराच्या स्वाक्षर्याचा संदर्भ.
 ११. कथाचीत्र भाषेतील अडथळा दूर करण्यास मदत करते.
 १२. चालूघडामोडी मजकूर वर्तमान घटनांवर आधारित आहे.

१०

- प्र. २ पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.
- अ. वर्तमानपत्र जाहिरातीचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.
 - ब. इंटरनेट जाहिरातीचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.
 - क. ए.बी.सी. (Audit Bureau of Circulation) थोडक्यात स्पष्ट करा.

१५

- प्र. ३ पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.
- अ. संप्रेषणाचे उद्दिष्टे निश्चित करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

१५

ब. जाहिरात अंदाजपत्रकावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
क. माध्यम वेळापत्रक धोरणे स्पष्ट करा

प्र. ४ पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

अ. सर्जनशीलतेची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

ब. विक्री बिंदू आणि त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा

क. उच्च सहभाग आणि कमी सहभाग उत्पादने यातील फरक स्पष्ट करा.

१५

प्र. ५ पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

अ. जाहिरात लेखनाच्या आवश्यकता स्पष्ट करा

ब. कथा चित्र ची संकल्पना स्पष्ट करा

क. जाहिरातीच्या प्रभाव तपासणी करण्याचे उत्तर चाचणी पद्धती स्पष्ट करा

१५

प्र. ६ पुढीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा.

अ. आकाशवाणी जाहिरात

ब. दूरदर्शन कोड

क. डॅगमार मॉडेल

ड. आव्हानांचे प्रकार

इ. खरेदी प्रेरणा

फ. मजकूर घटक

२०

GES/SBVC
Class-SYBA
Subject- Macro Economics

4th Semester Regular Examination
Time-07.30am to 10.30 am
Date - / / 2023

[MARKS: 100]

Mar-23

Note-i) All questions are compulsory
ii) Figures to right indicate full marks

Q.1 Answer **any two** of the following

20 marks

- Explain the concept of demand-pull inflation / मागणीजन्य महागाईची संकल्पना स्पष्ट करा
- Discuss the effects of inflation / महागाईच्या परिणामांची चर्चा करा
- What is stagflation? Explain the causes of stagflation / अवरोध स्फीती म्हणजे काय? अवरोध स्फीतीची कारणे स्पष्ट करा

Q.2. Answer **any two** of the following

20 marks

- Discuss the limitations of monetary policy / मौद्रिक धोरणाच्या मर्यादांची चर्चा करा.
- State the objectives of fiscal policy / वित्तीय धोरणाची उद्दिष्टे सांगा
- Explain the role of fiscal policy in developing countries / विकसनशील देशांमधील वित्तीय धोरणाची भूमिका स्पष्ट करा.

Q.3. Answer **any two** of the following

20 marks

- Explain the derivation of IS curve / IS वक्र ची व्युत्पत्ती स्पष्ट करा
- Explain the derivation of LM curve / LM वक्र ची व्युत्पत्ती स्पष्ट करा
- Explain the shift in LM curve / LM वक्रातील शिफ्ट स्पष्ट करा

Q.4. Answer **any two** of the following

20 marks

- Explain the structure of BoP / BoP ची रचना स्पष्ट करा
- Explain the different types of disequilibrium in BoP / BoP मधील विविध प्रकारचे असंतुलन स्पष्ट करा
- Explain relation between fiscal policy and multiplier / राजकोषीय धोरण आणि गुणक यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा

Q.5. Write note on **any two** of the following

20 marks

- Write a note on Phillips Curve / फिलिप्स कर्व्ह वर टीप लिहा.
- Limitations of fiscal policy / वित्तीय धोरणाच्या मर्यादा
- Causes of disequilibrium in BoP / BoP मध्ये असंतुलनाची कारणे
- Autonomous and accommodating flows or transactions / स्वायत्त आणि सामावून घेणारे प्रवाह किंवा व्यवहार

GES/SBVC/ SEM EXAM 2023
DATE-29/03/2023
CLASS- SYBA
MARKS -100

Mar-2023
SEM- 4
TIME-
SUB- GEOGRAPHY-III
(Geo. of Tourism)

Q.1 Answer the following questions. (Any 1) (20)

1) Explain the different types of tourism.

OR

1) Explain the definition, nature & scope of Tourism geography.

2) Explain the Importance of geography in Tourism.

Q.2 Answer the following Questions. (Any 2) (20)

1) Explain the different modes of Transport & Tourism development.

OR

1) Describe the different types of Accommodation.

2) Describe about Tourism Organisations.

Q.3 Answer the following Questions. (Any 2) (20)

1) Describe the Impacts of tourism on economy, society, culture & environment.

OR

1) Explain the sustainable tourism.

2) Describe about tourism planning & their components.

Q.4 Answer the following Questions. (Any 2) (20)

1) Describe the Tourism places of physiographic attractions in India.

OR

1) Describe the cultural importance of tourism in Maharashtra.

2) Explain the tourism policy of India.

Q.5 Answer the following Questions. (20)

1) Mark the following points. (Any 10) (10 Marks)

a) Himalaya b) Mahabaleshwar c) Lonar lake d) Godavari river e) Agra

f) Jog waterfall g) Gir national park h) Goa i) Shimla j) Shirdi k) Pink city-Jaipur

2) Read the thematic map & answer the following questions. (10 Marks)

Annexure 1

प्र.१ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणताही 1) (20)

1) पर्यटनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

1) पर्यटन भूगोलाची व्याख्या, निसर्ग आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

२) पर्यटनातील भूगोलाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Q.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही 2) (20)

1) वाहतूक आणि पर्यटन विकासाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

1) विविध प्रकारच्या निवासाचे वर्णन करा.

२) पर्यटन संस्थांचे वर्णन करा.

Q.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही 2) (20)

1) पर्यटनाचा अर्थव्यवस्था, समाज, संस्कृती आणि पर्यावरणावर होणाऱ्या परिणामांचे वर्णन करा.

किंवा

1) शाश्वत पर्यटन स्पष्ट करा.

२) पर्यटन नियोजन आणि त्यांचे घटक यांचे वर्णन करा.

Q.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही 2) (20)

1) भारतातील भौतिक आकर्षणाच्या पर्यटन स्थळांचे वर्णन करा.

किंवा

१) महाराष्ट्रातील पर्यटनाचे सांस्कृतिक महत्त्व सांगा.

2) भारताचे पर्यटन धोरण स्पष्ट करा.

Q.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (२०)

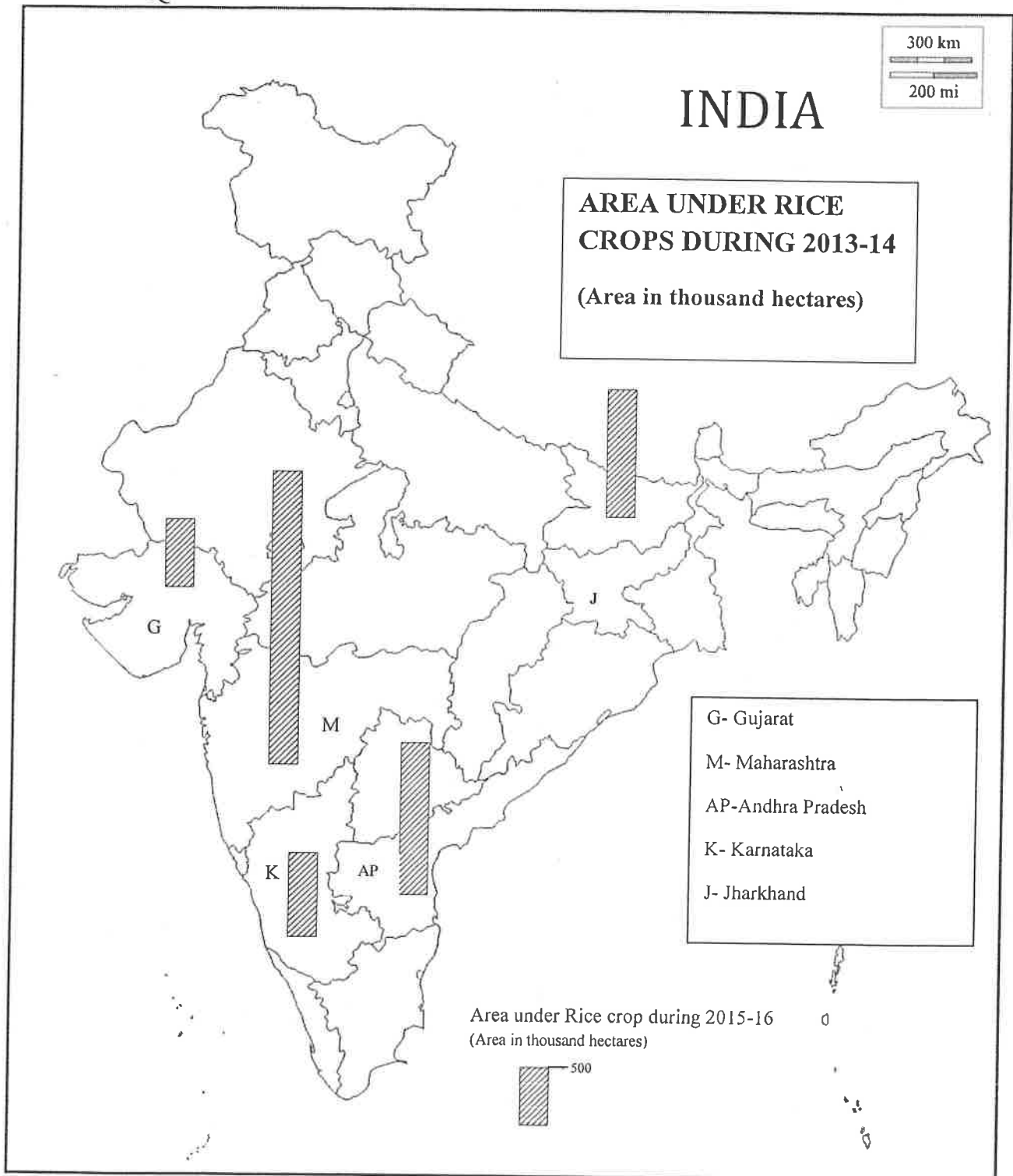
1) खालील मुद्दे चिन्हांकित करा. (कोणतेही 10) (10 गुण)

अ) हिमालय ब) महाबळेश्वर क) लोणार सरोवर ड) गोदावरी नदी ई) आग्रा

f) जोग धबधबा g) गिर राष्ट्रीय उद्यान h) गोवा i) शिमला j) शिर्डी k) गुलाबी शहर-जयपूर

२) थीमॅटिक नकाशा वाचा आणि खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (१० गुण) परिशिष्ट १

Q.5 - 2 ANNEXURE-7

1) Study the thematic map and answer the following:

(5)

- What is the theme of the map?
- Which cartographic technique is used in this map?
- Find out total area under rice crops during 2013-14 in Gujarat
- Find out total area under rice crops during 2013-14 in Andhra Pradesh
- Find out total area under rice crops during 2013-14 in Karnataka

INDIA STATES POLITICAL

NAME : _____

STD. : _____ DIV. : _____

DATE
/ 20

ROLL : _____ SEC. : _____

GES/SBVC/EXAM/REG/MAR-2023

SUBJECT: PAPER III – INDIAN ADMINISTRATION

DATE: 29/03/2023

TIME: 7:30 AM – 10:30 AM

SEMESTER: IV

CLASS: SYBA

MARKS: 100

Q.1. Answer the following questions (Any Two)

[20 Marks]

1. Explain in brief evolution of Indian Administration during the British Raj.
2. What are the salient features of Indian Administration.
3. Write a note on District Administration in India since independence.

Q.2. Answer the following questions (Any Two)

[20 Marks]

1. Explain Central Services in India.
2. Explain the training of All India Services in context of IAS.
3. Write a note on MPSC.

Q.3. Answer the following questions (Any Two)

[20 Marks]

1. Explain the concept of Budget and principles of Budgeting in India.
2. What is the composition and function of Public Accounts Committee?
3. Explain the duties and functions of Comptroller and Auditor General of India.

Q.4. Answer the following questions (Any Two)

[20 Marks]

1. What is corruption? What are the main causes of corruption in India?
2. What are NGOs? What are their role in Indian society.
3. Write a note on CVC.

Q.5. Answer the following questions (Any Two)

[20 Marks]

1. What are the major functions of District Collector?
2. Write a note on State Services
3. What is the role of Estimates Committee?
4. What is citizen charter? What are the issues in its implementation?

GES/SBVC/EXAM/REG/MAR-2023

MAR-2023

SEMESTER: IV

SUBJECT: PAPER III – INDIAN ADMINISTRATION

CLASS: SYBA

DATE: 29/03/2023

TIME: 7:30 AM – 10:30 AM

MARKS: 100

प्र.१. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन)

[२० गुण]

1. ब्रिटिश राजवटीत भारतीय प्रशासनाची थोडक्यात उल्कांती स्पष्ट करा.
2. भारतीय प्रशासनाची ठळक वैशिष्ट्ये कोणती आहेत.
3. स्वातंत्र्यानंतर भारतातील जिल्हा प्रशासनावर एक टीप लिहा.

प्र.२. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन)

[२० गुण]

1. भारतातील केंद्रीय सेवा स्पष्ट करा.
2. IAS च्या संदर्भात अखिल भारतीय सेवांचे प्रशिक्षण स्पष्ट करा.
3. MPSC वर एक टीप लिहा.

प्र.३. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन)

[२० गुण]

1. भारतातील अर्थसंकल्पाची संकल्पना आणि अर्थसंकल्पाची तत्त्वे स्पष्ट करा.
2. लोकलेखा समितीची रचना आणि कार्य काय आहे?
3. भारताचे नियंत्रक आणि महालेखा परीक्षक यांची कर्तव्ये आणि कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.४. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन)

[२० गुण]

1. भ्रष्टाचार म्हणजे काय? भारतातील भ्रष्टाचाराची मुख्य कारणे कोणती?
2. NGO म्हणजे काय? भारतीय समाजात त्यांची भूमिका काय आहे.
3. CVC वर एक टीप लिहा.

प्र.५. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन)

[२० गुण]

1. जिल्हाधिकार्यांची प्रमुख कामे कोणती आहेत?
2. राज्य सेवांवर एक टीप लिहा
3. अंदाज समितीची भूमिका काय आहे?
4. नागरिक सनद म्हणजे काय? त्याच्या अंमलबजावणीतील अडचणी काय आहेत?

MAR-2023

GES/SBVC/REGU-01/MARCH-2023

SEMESTER-IV

SUBJECT: INDIAN ECONOMY-III

CLASS: SYBA

DATE: 28/03/2023 TIME: 7:30 am TO 10:30 am

MARKS: 100

Note:

1. All questions are compulsory.
2. Each question carries 20 marks.
3. Draw diagrams wherever necessary.
4. Use of simple calculator is allowed.

Q.1. Attempt any TWO of the following. (20)

- A) Explain in detail the concepts of GDP and per capita income. जीडीपी आणि दरडोई उत्पन्नाच्या संकल्पना तपशीलवार स्पष्ट करा
- B) Explain the structure of Indian economy. भारतीय अर्थव्यवस्थेची रचना स्पष्ट करा
- C) Explain the nature of unemployment. बेरोजगारीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

Q.2. Attempt any TWO of the following. (20)

- A) Write a note on "Role of Agriculture in economic development". "आर्थिक विकासात शेतीची भूमिका" वर एक टीप लिहा.
- B) Explain objectives and features of agricultural Price Policy. कृषी किंमत धोरणाची उद्दिष्टे आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा
- C) Discuss on sources of institutional agricultural finance. संस्थात्मक कृषी वित्त स्रोतांवर चर्चा करा.

Q.3. Attempt any TWO of the following. (20)

- A) Write a note on significance of Micro, Small and Medium Enterprises (MSMEs). सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग (MSME) च्या महत्त्वावर एक टीप लिहा.
- B) Discuss on "Make in India". "मेक इन इंडिया" वर चर्चा करा.
- C) Explain the new industrial policy 1991. नवीन औद्योगिक धोरण 1991 स्पष्ट करा.

Q.4. Attempt any TWO of the following. (20)

- A) Explain Role of Service Sector in Indian Economy. भारतीय अर्थव्यवस्थेतील सेवा क्षेत्राची भूमिका स्पष्ट करा.
- B) Discuss on Growth and Performance of Healthcare in Indian Economy. भारतीय अर्थव्यवस्थेतील आरोग्यसेवेची वाढ आणि कामगिरी यावर चर्चा करा.
- C) Discuss on Performance of Trade and Tourism in Indian Economy. भारतीय अर्थव्यवस्थेतील व्यापार आणि पर्यटनाच्या कामगिरीवर चर्चा करा.

Q.5. Write short notes on any TWO of the following: (20)

- A) Employment generation - any poverty alleviation schemes. / रोजगार निर्मिती - कोणत्याही गरिबी निर्मूलन योजना
- B) Causes of low productivity in agriculture sector of India. / भारतातील कृषी क्षेत्रातील कमी उत्पादकतेची कारणे.
- C) The role of FDI in industrial sector. / औद्योगिक क्षेत्रात एफडीआयची (FDI) भूमिका.
- D) Types and features of Research and Development in India. / भारतातील संशोधन आणि विकासाचे प्रकार आणि वैशिष्ट्ये.

GES/SBVC/ Exam – March 2023

Subject : SOCIOLOGY-II

Semi - IV

S. Y. B. Com

Paper - II

Marks : 100

Date : 27/03/23

Time : 7.30 am to 10.30 am

Mar-2023

- Note : 1) Q. No. 1 is Compulsory
2) Solve any Five Question No. 2 to 8.

Q. 1)	Explain the following Concept (any five)	25
1)	Development	5
2)	Social Inequality	5
3)	Agricultural Development	5
4)	Globalisation	5
5)	Modernisation	5
6)	Gender Equality	5
7)	Globalisation & Industrial Development	5
8)	Centric Development.	5
Q. 2)	Explain in details the meaning of Development & Modernization.	15
Q. 3)	Discuss the Social Inequality & Development	15
Q. 4)	Explain in details the Gender Inequality	15
Q. 5)	Explain the Globalisation & Agriculture	15
Q. 6)	Discuss the sustainable Development in detail.	15
Q. 7)	Explain the impact of Globalisation on Tribal Community.	15
Q. 8)	Describe, "Adarsh Gaon – Hivare"	15

GES/SBVC/ Exam – March 2023

विषय : समाजशास्त्र - II

Semi - IV

बी. कॉम. द्वितीय वर्ष

Paper - II

माक्सर्स : 100

Date : 27/03/23

वेळ : 7.30am to 10.30am

- टिप : 1) प्रश्न क्र. 1 आवश्यक
2) प्रश्न क्र. 2 ते 8 पैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा

प्रश्न 1)	खालील संकल्पनांचे स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही पाच)	25
	1. विकास	5
	2. सामाजिक विषमता	5
	3. कृषी विकास	5
	4. जागतिकीकरण	5
	5. आधुनिकीकरण	5
	6. लैंगिक समता	5
	7. जागतिकीकरण आणि औद्योगिक विकास	5
	8. केंद्रित विकास	5
प्रश्न 2)	विकास आणि आधुनिकीकरण या संकल्पनांचे अर्थ स्पष्ट करा.	15
प्रश्न 3)	सामाजिक विषमता आणि विकास याचे स्पष्टीकरण करा.	15
प्रश्न 4)	लैंगिक विषमतेवर सविस्तर चर्चा करा.	15
प्रश्न 5)	जागतिकीकरण आणि कृषी विकास यांचे स्पष्टीकरण करा.	15
प्रश्न 6)	शाश्वत विकासाचे सविस्तरपणे विश्लेषण करा.	15
प्रश्न 7)	जागतिकीकरणाचा आदिवासी समाजावर झालेल्या परिणामांचे स्पष्टीकरण करा.	15
प्रश्न 8)	'आदर्श गाव - हिवरे बाजाराचे' वर्णन करा..	15

GES/SBVC/EXAM/REG/FEB-2023

SEMESTER- IV

SUBJECT: Psychology-II

CLASS: S.Y.B.A

DATE: 3/13/2023 TIME: 7:30 to 10:30 AM MARKS: 100

~~MAY 2023~~

Note:-

1. All Questions are compulsory.
2. Each question carries 20 marks.

Q1. Attempt any two questions out of three. (10 marks)

- a) Explain the nature and origins of Stereotypes and elaborate on gender stereotypes with respect to glass ceiling and glass cliff.
- b) Explain Prejudice and its origins
- c) What is Modern Racism and explain discrimination.

Q2. Attempt any two questions out of three. (10 marks)

- a) Explain Conformity and elaborate on Asch's research and Sherif's research.
- b) Elaborate on the Stanford Prison Experiment and explain why good people sometimes do evil things.
- c) Elaborate on Tactics of Compliance.

Q3. Attempt any two questions out of three. (10 marks)

- a) Explain the different theories of Aggression.
- b) Summarize the social causes and personality and gender causes of aggression.
- c) Write a note on Bullying, the characteristics of a bully and how to reduce it.

Q4. Attempt any two questions out of three. (10 marks)

- a) Explain the motives for Prosocial behavior: Empathy-Altruism Hypothesis; Negative State Relief Model and Competitive Altruism.
- b) Explain the factors that increase the tendency to help.
- c) Explain the factors that reduce helping.

Q5. Attempt any two questions out of four. (10 marks)

- a) Describe the techniques to reduce Prejudice.
- b) Explain Obedience and Milgram's experiment.
- c) Summarize different techniques to control and prevent aggression.
- d) Explain the 5 crucial steps that people use in deciding to help.

GES/SBVC/EXAM/REG/FEB-2023

SEMESTER- IV

SUBJECT: Psychology-II

CLASS: S.Y.B.A

DATE: 31/3/2023 TIME: 7:30 Am to 10:30 Am MARKS: 100

टीप:-

१. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. प्रत्येक प्रश्नाला २० गुण आहेत.

Q१. खालील प्रश्नांपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(२० marks)

- स्टिरियोटाइपचे स्वरूप आणि उत्पत्ती स्पष्ट करा आणि ग्लास सिलिंग आणि ग्लास क्लिफ संदर्भात लिंग स्टिरियोटाइपचे विस्तृत वर्णन करा.
- पूर्वग्रह आणि त्याची उत्पत्ती स्पष्ट करा.
- आधुनिक वंशवाद काय आहे आणि भेदभाव स्पष्ट करा.

Q२. खालील प्रश्नांपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(२० marks)

- अनुरूपतेचे स्पष्टीकरण द्या आणि एशचे संशोधन आणि शेरीफचे संशोधन विस्तृत करा.
- स्टॅनफोर्ड प्रिझन प्रयोगाचे तपशीलवार वर्णन करा आणि चांगले लोक कधीकधी वाईट गोष्टी का करतात ते स्पष्ट करा.
- अनुपालनाच्या युक्त्या विस्तृत करा.

Q३. खालील प्रश्नांपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(२० marks)

- आक्रमकतेचे वेगवेगळे सिद्धांत स्पष्ट करा.
- आक्रमकतेची सामाजिक कारणे आणि व्यक्तिमत्व आणि लिंग कारणे सारांशित करा.
- गुंडगिरी, गुंडगिरीची वैशिष्ट्ये आणि ते कसे कमी करावे यावर एक टीप लिहा.

Q४. खालील प्रश्नांपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(२० marks)

- सामाजिक वर्तनाचे हेतू स्पष्ट करा: सहानुभूती-परार्थ गृहीतक; नकारात्मक स्थिती मदत मॉडेल आणि स्पर्धात्मक परोप्रकार.
- मदत करण्याची प्रवृत्ती वाढवणारे घटक स्पष्ट करा.
- मदत कमी करणारे घटक स्पष्ट करा.

Q५. खालील प्रश्नांपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(२० marks)

- पूर्वग्रह कमी करण्याच्या तंत्रांचे वर्णन करा.
- आज्ञाधारकता आणि मिलग्रामचा प्रयोग स्पष्ट करा.
- आक्रमकता नियंत्रित करण्यासाठी आणि प्रतिबंध करण्यासाठी विविध तंत्रांचा सारांश द्या.
- लोक मदत करण्याचा निर्णय घेण्यासाठी वापरत असलेल्या ५ महत्त्वपूर्ण पायऱ्या समजावून सांगा.

GES/SBVC/EXAM/REG/MARCH-2023

SEMESTER-IV

SUBJECT: SOCIOLOGY-III

CLASS: S.Y.B.A

DATE:

TIME:

MAR-2023

MARKS: 100

NOTE: Question number 1 is compulsory.

Attempt any FIVE questions from Question number 2 to 9.

- Q.1.Explain the following concepts- (Any Five) 25
- a. Communication
 - b. Digital Divide
 - c. Concept Based Teaching and Learning
 - d. National Education Policy
 - e. Disaster management
 - f. Green Spaces
 - g. Population Ageing
 - h. Day Care Centre
- Q.2. What is Mass Media? Discuss the functionalist perspective on mass media. 15
- Q.3. Elaborate on Privatization of Higher Education in India. 15
- Q.4. Discuss the causes of farmer's suicide with reference to Vidharba region. 15
- Q.5. Elaborate on the importance of Old Age Homes and Senior Citizen Associations. 15
- Q.6. Discuss gender stereotyping in advertisement with reference to objectification of women in media. 15
- Q.7. What is Right to Free & Compulsory Education Act 2009? Discuss the various components of the Act. 15
- Q.8. Critically evaluate the Street Vendors (Protection of Livelihood and Regulation of Street Vending) Act, 2014. 15
- Q.9. Discuss National Policy on Senior Citizens 2011. 15

टीप: प्रश्न क्रमांक १ अनिवार्य आहे.

प्रश्न क्रमांक २ ते ९ मधील कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

- प्र. १. खालील संकल्पना स्पष्ट करा- (कोणत्याही पाच) २५
- संवाद
 - डिजिटल विभाजन
 - संकल्पना आधारित शिकवणे आणि शिकणे
 - राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण
 - आपत्ती व्यवस्थापन
 - हिरव्या मोकळ्या जागा
 - लोकसंख्या वृद्धत्व
 - डे केअर सेंटर
- प्र. २. मास मीडिया म्हणजे काय? मास मीडियावरील कार्यात्मक दृष्टिकोनावर चर्चा करा. १५
- प्र. ३. भारतातील उच्च शिक्षणाच्या खाजगीकरणावर विस्तृत माहिती द्या. १५
- प्र. ४. शेतकरी आत्महत्येची कारणे विदर्भाच्या संदर्भात चर्चा करा. १५
- प्र. ५. वृद्धाश्रम आणि ज्येष्ठ नागरिक संघटनांचे महत्त्व विशद करा. १५
- प्र. ६. प्रसारमाध्यमांमध्ये महिलांच्या वस्तुनिष्ठतेच्या संदर्भात जाहिरातीतील लिंग स्टिरियोटाइपिंगची चर्चा करा. १५
- प्र. ७. मोफत आणि सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार कायदा २००९ काय आहे? कायद्यातील विविध घटकांची चर्चा करा. १५
- प्र. ८. स्ट्रीट व्हॅंडर्स (रस्त्यावरील विक्रीचे संरक्षण आणि नियमन) कायदा, २०१४ चे गंभीरपणे मूल्यांकन करा. १५
- प्र. ९. ज्येष्ठ नागरिकांवरील राष्ट्रीय धोरण २०११ वर चर्चा करा. १५

2

GES/SBVC/EXAM/REG/FEB-2023

SUBJECT: Psychology-III

DATE: 01/4/2023 TIME: 7-30 to 10-30 AM

SEMESTER- IV

CLASS: S.Y.B.A

MARKS: 100

Note:-

1. All Questions are compulsory.
2. Each question carries 20 marks.

Q1. Attempt any two questions out of three.

(10 marks)

- a) Describe the physical changes that affect people in middle adulthood.
- b) Compare how middle aged men and middle aged women experience changes in sexuality.
- c) Describe changes in health and risk factors related to coronary heart diseases during middle adulthood.

Q2. Attempt any two questions out of three.

(10 marks)

- a) Describe personality development in middle adulthood.
- b) Describe typical patterns of marriage and divorce in middle adulthood.
- c) List the causes and characteristics of family violence.

Q3. Attempt any two questions out of three.

(10 marks)

- a) Summarize the physical changes that occur in late adulthood.
- b) Explain in detail about the physical and psychological disorders that older people experience.
- c) Summarize the different approaches to aging.

Q4. Attempt any two questions out of three.

(10 marks)

- a) Describe the personality development during late adulthood.
- b) Summarize the theories of aging.
- c) Describe the circumstances in which older people live and the difficulties that they face.

Q5. Attempt any two questions out of four.

(10 marks)

- a) Explain cognitive development in middle adulthood.
- b) Explain the career life and leisure time of middle adults.
- c) Describe intelligence and memory of late adults.
- d) Describe the typical reactions to the death of a spouse during late adulthood.

GES/SBVC/EXAM/REG/FEB-2023

SEMESTER- IV

SUBJECT: Psychology-III

CLASS: S.Y.B.A

DATE: 11/4/2023 TIME: 7:30 to 10:30 Am

MARKS: 100

टीप:-

१. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत. २. प्रत्येक प्रश्नाला २० गुण आहेत.

Q१. खालील प्रश्नांपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१० marks)

- मध्यम वयातील लोकांवर परिणाम करणाऱ्या शारीरिक बदलांचे वर्णन करा.
- मध्यमवयीन पुरुष आणि मध्यमवयीन स्त्रिया लैंगिकतेमध्ये कसे बदल अनुभवतात याची तुलना करा.
- मध्यम प्रौढत्वावरम्यान कोरोनारी हृदयविकारांशी संबंधित आरोग्य आणि जोखीम घटकांमधील बदलांचे वर्णन करा.

Q२. खालील प्रश्नांपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१० marks)

- मध्यम प्रौढत्वात व्यक्तिमत्व विकासाचे वर्णन करा.
- मधल्या प्रौढावस्थेतील विवाह आणि घटस्फोटाच्या विशिष्ट नमुन्यांचे वर्णन करा.
- कौटुंबिक हिंसाचाराची कारणे आणि वैशिष्ट्ये सूचीबद्ध करा.

Q३. खालील प्रश्नांपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१० marks)

- प्रौढत्वाच्या उत्तरार्धात होणाऱ्या शारीरिक बदलांचा सारांश द्या.
- वृद्ध लोक अनुभवत असलेल्या शारीरिक आणि मानसिक विकारांबद्दल तपशीलवार वर्णन करा.
- वृद्धत्वाचे वेगवेगळ्या पद्धतींचा सारांश द्या.

Q४. खालील प्रश्नांपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१० marks)

- प्रौढत्वाच्या उत्तरार्धात व्यक्तिमत्व विकासाचे वर्णन करा.
- वृद्धत्वाच्या सिद्धांतांचा सारांश द्या.
- वृद्ध लोक कोणत्या परिस्थितीत राहतात आणि त्यांना कोणत्या अडचणी येतात याचे वर्णन करा.

Q५. खालील प्रश्नांपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१० marks)

- मध्यम प्रौढत्वातील संज्ञानात्मक विकासाचे स्पष्टीकरण द्या.
- मध्यम प्रौढांचे करिअर जीवन आणि विश्रांतीचा काळ स्पष्ट करा.
- वृद्ध प्रौढांच्या बुद्धिमत्तेचे आणि स्मरणशक्तीचे वर्णन करा.
- प्रौढत्वाच्या उत्तरार्धात जोडीदाराच्या मृत्यूच्या वैशिष्ट्यपूर्ण प्रतिक्रियांचे वर्णन करा.

GES/SBVC/EXAM/REG/MAR-2023

MAR-2023

SUBJECT: PAPER II – POLITICAL IDEOLOGIES

SEMESTER: IV

CLASS: SYBA

DATE:

TIME: 7:30 AM – 10:30 AM

MARKS: 100

प्र.१. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन)

[२० गुण]

1. अधिकारांचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
2. हक्कांचे वर्गीकरण काय आहे?
3. सामाजिक आणि आर्थिक अधिकारांचे महत्त्व तपासा.

प्र.२. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन)

[२० गुण]

1. स्वातंत्र्य समजावून सांगा. सकारात्मक आणि नकारात्मक स्वातंत्र्यातील फरक स्पष्ट करा.
2. विविध प्रकारचे स्वातंत्र्य आणि स्वातंत्र्याचे रक्षण करण्यासाठीचे उपाय स्पष्ट करा.
3. सामाजिक न्यायावर एक टीप लिहा

प्र.३. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन)

[२० गुण]

1. लोकशाहीची व्याख्या द्या आणि त्याच्या विविध आयामांवर चर्चा करा.
2. उदारमतवादी लोकशाहीची तत्वे स्पष्ट करा आणि त्याच्या ठळक वैशिष्ट्यांवर चर्चा करा.
3. लोकशाहीचे गुण आणि तोटे काय आहेत?

प्र.४. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन)

[२० गुण]

1. विचारसरणीचा अर्थ स्पष्ट करा आणि राजकारणातील तिची भूमिका तपासा.
2. मार्क्सवादाच्या मुख्य तत्वांचे गंभीरपणे परीक्षण करा.
3. स्त्रीवादाच्या तीन लहरींची चर्चा करा.

प्र.५. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन)

[२० गुण]

1. अधिकारांच्या उत्क्रांतीची चर्चा करा.
2. न्याय संकल्पना स्पष्ट करा.
3. लोकशाहीच्या यशस्वी कामकाजाच्या अटी काय आहेत?
4. स्त्रीवादाचा अर्थ स्पष्ट करा आणि स्त्रीवादाच्या विविध स्वरूपाचे परीक्षण करा.

GES/SBVC/EXAM/REG/MAR-2023

SUBJECT: PAPER II – POLITICAL IDEOLOGIES

DATE:

MAR-2023

TIME: 7:30 AM – 10:30 AM

SEMESTER: IV

CLASS: SYBA

MARKS: 100

- प्र.१. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) [२० गुण]
1. अधिकारांचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
 2. हक्कांचे वर्गीकरण काय आहे?
 3. सामाजिक आणि आर्थिक अधिकारांचे महत्त्व तपासा.
- प्र.२. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) [२० गुण]
1. स्वातंत्र्य समजावून सांगा. सकारात्मक आणि नकारात्मक स्वातंत्र्यातील फरक स्पष्ट करा.
 2. विविध प्रकारचे स्वातंत्र्य आणि स्वातंत्र्याचे रक्षण करण्यासाठीचे उपाय स्पष्ट करा.
 3. सामाजिक न्यायावर एक टीप लिहा
- प्र.३. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) [२० गुण]
1. लोकशाहीची व्याख्या द्या आणि त्याच्या विविध आयामांवर चर्चा करा.
 2. उदारमतवादी लोकशाहीची तत्वे स्पष्ट करा आणि त्याच्या ठळक वैशिष्ट्यांवर चर्चा करा.
 3. लोकशाहीचे गुण आणि तोटे काय आहेत?
- प्र.४. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) [२० गुण]
1. विचारसरणीचा अर्थ स्पष्ट करा आणि राजकारणातील तिची भूमिका तपासा.
 2. मार्क्सवादाच्या मुख्य तत्वांचे गंभीरपणे परीक्षण करा.
 3. स्त्रीवादाच्या तीन लहरींची चर्चा करा.
- प्र.५. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) [२० गुण]
1. अधिकारांच्या उत्क्रांतीची चर्चा करा.
 2. न्याय संकल्पना स्पष्ट करा.
 3. लोकशाहीच्या यशस्वी कामकाजाच्या अटी काय आहेत?
 4. स्त्रीवादाचा अर्थ स्पष्ट करा आणि स्त्रीवादाच्या विविध स्वरूपाचे परीक्षण करा.

GES/SBVC/ SEM EXAM 2023

DATE-23/4/2023

CLASS- SYBA

MARKS -100

SEM- 4

TIME-

SUB- GEOGRAPHY-II

(Geo. of India)

MAR- 2023

Q.1 Answer the following questions. (Any 2) (20)

- 1) Explain the physiographic division of India.
- 2) Explain the location & extent and significance of India.
- 3) Describe the major Himalayan Rivers in India.

Q.2 Answer the following Questions. (Any 2) (20)

- 1) Explain the diff. types of soil & their problems in India
- 2) Describe the classification of forests in India.
- 3) Describe the major issues related with soil, forest and mineral resources.

Q.3 Answer the following Questions. (Any 2) (20)

- 1) Describe the Characteristics of Indian agriculture & their importance.
- 2) Describe the major crops in India.
- 3) Explain the different Types of livestock resources.

Q.4 Answer the following Questions. (Any 2) (20)

- 1) Explain the diff. Types (mode) of Transport.
- 2) Describe the major Industrial regions in India.
- 3) Explain the diff. Types of Energy resources.

Q.5 Answer the following Questions. (20)

1) Mark the following points. (Any 10) (10 Marks)

- a) Aravali range b) Western Ghat c) Dal Lake d) Godavari river e) Matheran
f) Jog waterfall g) Andaman & Nicobar Island h) Mumbai-Goa highway
i) Borivali national park j) Ganga delta region k) Cotton region India l) Pune-IT Park

2) Read the thematic map & answer the following questions.

Annexure 1

प्र.१ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही 2) (20)

- 1) भारताचा प्राकृतिक विभाग स्पष्ट करा.
- 2) भारताचे स्थान आणि विस्तार, महत्त्व स्पष्ट करा.
- 3) भारतातील प्रमुख हिमालयीन नद्यांचे वर्णन करा.

Q.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही 2) (20)

- 1) फरक स्पष्ट करा. भारतातील मातीचे प्रकार आणि मातीच्या समस्या.
- 2) भारतातील जंगलांच्या वर्गीकरणाचे वर्णन करा.
- 3) माती, जंगल आणि खनिज साधनसंपत्तीशी संबंधित प्रमुख समस्यांचे वर्णन करा.

Q.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही 2) (20)

- 1) भारतीय शेतीची वैशिष्ट्ये आणि त्यांचे महत्त्व सांगा.
- 2) भारतातील प्रमुख पिकांचे वर्णन करा.
- 3) पशुधन साधनसंपत्तीचे प्रकार स्पष्ट करा

Q.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही 2) (20)

- 1) वाहतुकीचे प्रकार (मोड) स्पष्ट करा.
- 2) भारतातील प्रमुख औद्योगिक क्षेत्रांचे वर्णन करा.
- 3) ऊर्जा संसाधनांचे प्रकार स्पष्ट करा.

Q.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

(२०)

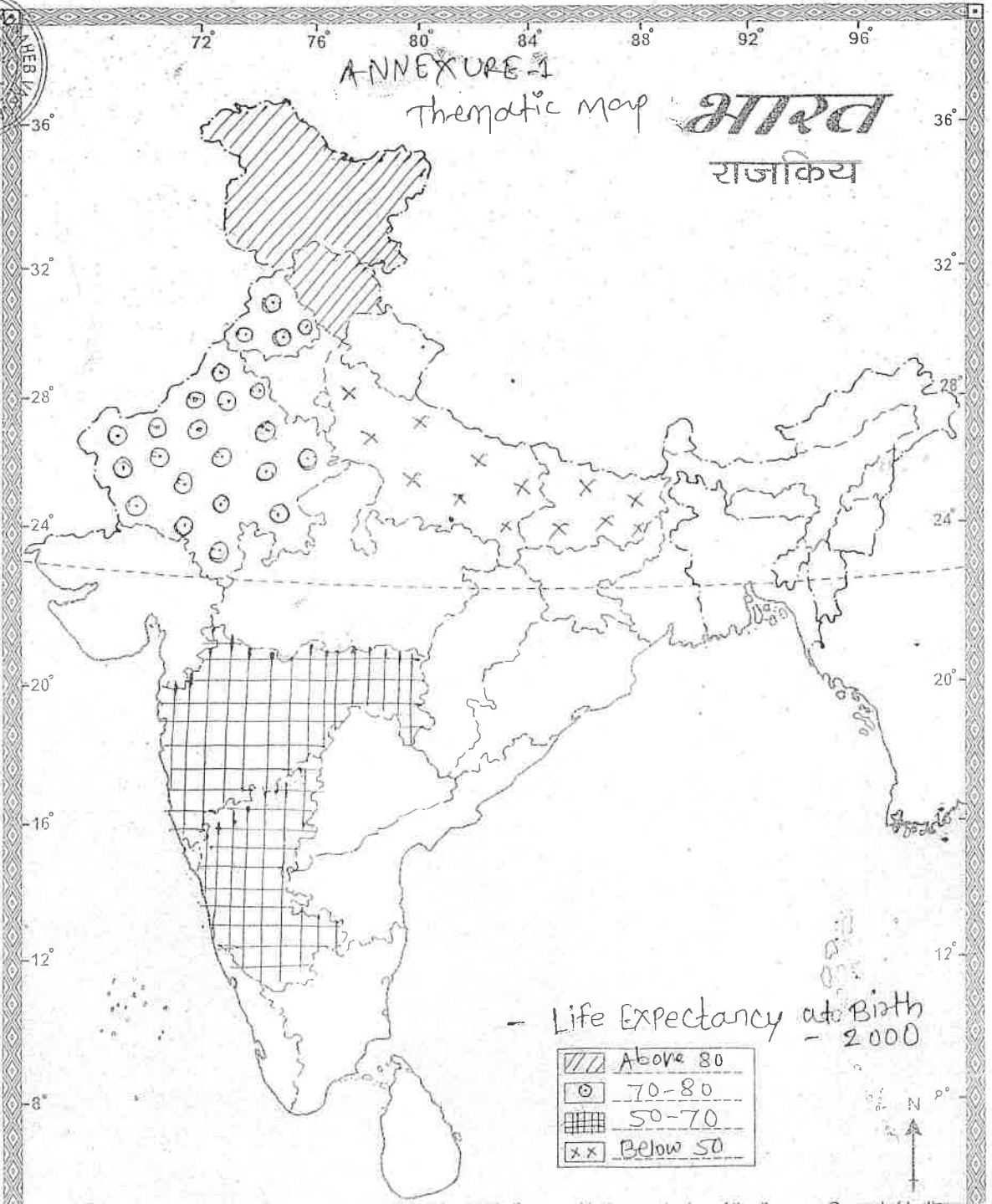
- 1) खालील मुद्दे चिन्हांकित करा. (कोणतेही 10) (10 गुण)

a) अरवली पर्वतरांगा b) पश्चिम घाट c) दल सरोवर d) गोदावरी नदी e) माथेरान f) जोग धबधबा g) अंदमान आणि निकोबार बेट h) मुंबई-गोवा महामार्ग

i) बोरिवली राष्ट्रीय उद्यान j) गंगा डेल्टा प्रदेश k) कापूस प्रदेश भारत l) पुणे-IT पार्क

- 2) विषयासंबंधीचा नकाशा वाचा आणि खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (10 गुण)

परिशिष्ट १

- 1) What is the theme of Map? 1) नकाशाची थीम काय आहे?
- 2) Which cartographic technique is used to represent the theme?
2) थीमचे प्रतिनिधित्व करण्यासाठी कोणते कार्टोग्राफिक तंत्र वापरतात?
- 3) Name of the state having life expectancy at birth of above 80.
3) जन्मतः 80 वरील आयुर्मान असलेल्या राज्याचे नाव.
- 4) Find out the life expectancy of Maharashtra population. 4) महाराष्ट्राच्या लोकसंख्येचे आयुर्मान शोधा.
- 5) Name any one state of India having life expectancy below 50.
5) भारतातील कोणत्याही एका राज्याचे नाव सांगा ज्याचे आयुर्मान 50 पेक्षा कमी आहे.